

Zoektocht naar een bekende dichter

Dit is niet zozeer een bespreking van een boek, maar een verslag van een zoektocht of wat er in deze 'biografische roman' wordt gesuggereerd op waarheid berust. Zouden de gedichten die in het boek staan werkelijk van de hand van een bekende Curaçaose dichter zijn? Tot nu toe onbekend gebleven liefdesgedichten? Liefdesgedichten aan een baisait, een schaduwvrouw!

door Linda van Eekeres

In november werd 'Schaduwvrouw' in Amsterdam gepresenteerd tijdens het jaarlijkse boekenfeest van uitgeverij In de Knipscheer 'met nieuwe boeken van overzee'. De redacteur van het boek, Pim Wiersinga die zelf vorige maand bij dezelfde uitgeverij de historische roman 'Eleonora en de liefde' uitbracht, maakte een geluidsopname van vier fragmenten van 'de respectieve hoofdpersonages Ma en Roy in deze bijzondere liefdesgeschiedenis, het late literaire debuut van Margarita Molina'.

Ik zal maar meteen met de deur in huis vallen: 'Schaduwvrouw' maakte als roman weinig indruk op mij. In eerste instantie heeft het zelfs na het lezen van een paar hoofdstukken weken onaangeroerd op mijn nachtkastje gelegen. De karakters kwamen niet echt uit de verf. Het zou een biografische roman zijn, maar de eerste helft van het boek wist de auteur (we noemen haar Ma, naar het koosnaampje dat ze later van haar minnaar krijgt) bij mij op geen enkel moment het gevoel op te roepen dat dit ook echt zo gebeurd kon zijn, terwijl de feiten daar wel op wijzen.

Het is na de Tweede Wereldoorlog, we hebben het dus over eind jaren veertig, begin jaren vijftig wanneer Ma als journalist bij een krant in Amsterdam werkt. Toch een tijd van huisje-boompje-beestje, toen in Nederland bij bedrijven een vrouw werd ontslagen zodra zij ging trouwen en een vrouw niet zelfstandig een bankrekening mocht openen. Maar Ma is een vrijgevochten vrouw die kostwinner is en er bij de krant een minnaar op nahoudt. Er zal op zijn minst toch iets van wrijving met de omgeving geweest moeten zijn, maar ze logeert zelfs bij de moeder van haar (eerdere, niet de Curaçaose) minnaar. Haar echtgenoot geeft ook al niet veel sjoeg en ze komt na de scheiding net zo makkelijk weer bij hem terug. Niks van jaloezie of gevoel

van schaamte, niks beklemmends. Soms vraag ik me tijdens het lezen van met name het eerste deel zelfs af of dit boek wel door een vrouw is geschreven.

De hoofdrolspelers in het levensverhaal van Ma, zijn naast Ma zelf zes mannen. Ze is getrouwd met Janus, een nietsnut waar ze bij weggaat en weer bij terugkomt. Ze heeft een minnaar Karel die naar Curaçao vertrekt om een krant te gaan leiden en waar ze tussendoor een kind van krijgt, Roderick. Via deze minnaar brengt ze een bezoek aan het eiland waar ze de bekende dichter Roy ontmoet waarmee ze een langdurige affaire krijgt. Na haar definitieve scheiding van Janus krijgt ze een vriend, Douwe. Later zal ze met een nieuwe man die ze via een contactadvertentie ontmoet, Sven een tijd op Curaçao wonen. De relatie met Roy staat juist die periode op een laag pitje. Nadat Sven is overleden gaat ze terug naar Nederland. Met Roy blijft ze tot zijn dood verbonden.

De weinig hartstochtelijke, onverstoorbare Ma staat in schrijnend contrast met de gedichten van Roy waarin uit elk woord passie en gevoel druipt:

*Voordat ik
mijn eigen hart zag
in de spiegel van jouw bruine ogen
was alles kaal
mijn borst gelijk
de grond was naakt
de bomen
en ik
we stonden verlegen

jij bracht de regen
de zang van de kikkers
en de krekels
het zachte groen*

*het jubelende geel
Ivan de anglobloem
en de liefde
voor ons beiden*

*op de weg naar Santa Rosa
de avond was al oud
hebben wij uit één mond
gezucht en gezongen*

*zó te staan met de krekels
en de kikkers met de wind
en de maan en jou...*

*jij gaat weg
ik ga met jou mee
en jij blijft bij mij
jij gaat niet weg
wij blijven samen
in één anglobloem
samen in één
samen...*

Alles wat Ma meemaakt wordt echter op een nogal nonchalante manier verteld. “Diep in mijn hart vond ik het gebeurde helemaal niet prettig, het hoefde van mij niet”, klinkt het nuchter terwijl er net een scène is beschreven

waarin minnaar Karel vanwege een minderwaardigheidscomplex ('tot zijn grote verdriet was zijn geslacht nogal klein geschapen') haar onderwerpt aan een potje SM.

Maar dat is niet het grootste probleem van dit boek. Dat is dat een baisait, een schaduwvrouw, uit de schaduw stapt en de schijnwerpers richt op haar bekende Curaçaose minnaar, de dichter. Hij is inmiddels overleden en kan niet meer zijn kant van het verhaal vertellen. In hoeverre is het zijn bedoeling geweest dat deze in het Nederlands geschreven gedichten werden gepubliceerd en dat Ma naar buiten trad met dit verhaal? En dan de manier waarop hij is neergezet. Intieme details over hem en zijn familie worden prijsgegeven, terwijl zijn persoonlijkheid bijna niet uit de verf komt. Hij had beter verdiend.

'Schaduwvrouw' wordt gepresenteerd als een 'biografische roman' wat een afgezwakte vorm lijkt van de term 'autobiografische roman' waarbij de auteur zijn of haar levensverhaal vertelt. Franc Knipscheer van Uitgeverij In de Knipscheer, die het boek heeft gepubliceerd, zegt desgevraagd over het gebruik van deze term: "De auteurs willen ermee naar de lezer toe benadrukken dat deze hun boek niet per se moet lezen als een autobiografie of autobiografische roman. Bovendien geeft het woord 'roman' aan dat de auteur wil dat de lezer de inhoud in eerste instantie leest als een fictieve werkelijkheid."

Wat Ma betreft wil ik dit best geloven. Ze heeft haar identiteit ook goed afgeschermd. Ze maakt gebruik van een pseudoniem, treedt niet in de publiciteit en ook op het verzoek van de Ñapa via de uitgeverij om een (anoniem) interview, is zij vooralsnog niet ingegaan.

Daarentegen is de Curaçaoënaar waarmee de schrijfster een langdurige affaire krijgt die van begin jaren zestig met onderbrekingen tot zijn dood een aantal jaren geleden duurt, vanaf het moment dat hij wordt opgevoerd herkenbaar. Al wordt zijn naam niet genoemd. In het boek heet hij Roy. Genoeg redenen dus om niet over deze roman te schrijven, ware het niet dat er gedichten in het boek staan in een dusdanige stijl en met een toon dat ze van de dichter zouden kunnen zijn.

Authentiek

Zijn de gedichten authentiek? Nee, zegt iemand die het boek heeft gelezen resoluut. Een andere Curaçaoënaar en cultuurliefhebber zegt juist na het lezen van de gedichten er ‘bijna zeker’ van te zijn. Dan zegt iemand met zekerheid: ja. Het is een persoon die gedichten van hem vertaald heeft en zijn werk dus goed kent, en bovendien zegt het bevestigd te hebben gekregen van de auteur zelf. Spannend! De uitgever geeft geen direct antwoord op de vraag van wie de pennenvruchten zijn. Over de gedichten zegt hij alleen: “In het voortraject naar de publicatie van ‘Schaduwvrouw’ toe is met de auteur ter sprake gekomen of naast alle Nederlandse gedichten niet ook de Papiamentse versie zou moeten staan, maar de auteur verzekerde mij dat de gedichten in de roman, zowel die van Ma als van Roy, in zoverre ze enkel in het Nederlands zijn afgedrukt, ze ook direct in het Nederlands geschreven zijn (en geen Papiamentse originelen kennen).”

De lezer vraagt zich inmiddels af wie die bekende dichter is. Ma is met minnaar Karel tijdelijk op Curaçao en wil zich verdiepen in de cultuur. Ze kan volgens Karel kiezen tussen een blanke pater en een Antilliaan: “*De afspraak die Karel voor mij zou maken met die Antilliaan werd gehonoreerd. Roy had opgebeld, hij verwachtte me bij de Curom, het tv- en radiostation, waar hij zijn wekelijkse kinderprogramma had waarin hij verhalen vertelde, bijvoorbeeld over Nanzi de ondeugende spin.*”

Ze vallen voor elkaar. Kort daarna krijgt ze het eerste gedicht van Roy. In ‘Schaduwvrouw’ staat het gedicht zonder titel, in twee talen. Chronologisch in de tijd moet het 1963 zijn (president Kennedy wordt vermoord in deze periode):

Gedicht van Roy aan Ma:

no bai

no bai ainda

kedu un ratu mas

bo'n tin nodi bisa nada

laga mi só papia

*bo'n tin nodi scuchami tampoco
djis sinta numa
pa mi gosa
pa mi bebe bo presencia
i laga mi curason
keda bula manera un blenchi
rondó di bo cabes
i ora bo'n por keda mas
bai ketu sin jama ajó
pa mi no sa cu bo ta bai
ga niet
pero
no bai ainda
keda un ratu mas*

*ga niet
nog niet weg
blijf nog wat
zitten naast mij
je hoeft niets te zeggen
noch naar mij te luisteren
laat mij alleen spreken
mijn hart laten zweven
als een kleine vlinder*

*rondom jouw hoofd
zo te genieten
te drinken
tot ik dronken word
van jouw aanwezigheid
en als je weggaat
als het moet
ga dan zachtjes
laat mij niet merken
dat je mij verlaat
maar
ga nog niet weg
blijf nog wat*

Smeekbede

Het antwoord wordt uiteindelijk gegeven door de dichter zelf, wanneer ik een gedichtenbundel vind in de uitgebreide Amigoe-bibliotheek. Bovenstaand gedicht staat in iets andere vorm en enkel in het Papiaments in 'Kolokólo di mi wea', gepubliceerd in juli 1977 onder de titel Plegaria (smeekbede).

Plegaria:

Nó bai

nó bai ainda

ked'un ratu mas.

Bo n' tin nodi' bisa nada.

Laga mi só papia.

Bo n' tin nodi' skuchami tampoko.

Djis sinta numa

pa mi bebe bo presensia

i laga mi kurason

bula maner' un blenchi

rondó di bo kabes.

Ora bo n' por keda mas

bai ketu sin yama ayó

pa mi no sa ku bo ta bai.

Pero nó bai

nó bai ainda

ked'un ratu mas.

Elis Juliana

Bron: *Ñapa Literatuur*, zaterdag 25 februari 2017